

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خطرات ناشی از تنبلی و فقدان انگیزه برای یک مسلمان

(ترجمه)

زمانی که یک فرد دچار سستی و کاهلی شود، این حالت باعث می شود تا انجام دادن وظایف زندگی برایش دشوار شود و فرقی نمی کند که این وظایف مکلفیت های اسلامی یا نیازهای اساسی، خواسته ها یا غرایز، مراقبت اطفال، مفاد اقتصادی، مطالعه یا حتی کارهای کوچک منزل باشد، مانند اینست که مانعی سد راهش وجود داشته که وی را از انجام امور باز دارد و چنین حالتی را تنبلی می گویند. چنانچه پیامبر ﷺ می فرمایند:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلْبَةِ الرَّجَالِ»

ترجمه: بار الهی! از غم و ناراحتی و ناتوانی و تنبلی و ترس و بخل و غلبه دین و مردمان به تو پناه می برم.

تنبلی برای یک مسلمان بسیار خطرناک می باشد؛ زیرا می تواند مانع کار و فعالیت وی در راستای دعوت اسلامی، که عبارت از حکم شرعی بوده و امروزه امت نیز بدون خلیفه بسر می برند، باشد. اگر یک مسلمان نسبت به مکلفیت های شرعی خویش که عبارت از تأسیس دولت اسلامی و یا دیگر وظایف و مسئولیت های اسلامی است، تنبلی احساس کند؛ باید برایش سؤال برانگیز باشد که چرا دچار چنین وضعیت و حالت سستی و کاهلی شده است.

در مورد حالت تنبلی در جهان چندین تحقیق وجود دارد و جهان سرمایه‌داری نیز با مشکلات ناشی از تنبلی مواجه می‌باشند. مؤسسات علمی زیادی بخاطر حل مشکلات اقتصادی سال‌های اخیر، در مورد تنبلی تحقیقات را انجام دادند که علت تنبلی کارگران چیست و آیا تنبلی کارگران بر رشد اقتصادی کدام تأثیری دارد یا خیر؟ تایلر کاوون استاد اقتصاد دانشگاه جورج ماسون گفت که: «کارگران امریکا تنبل شده‌اند و این باعث شده که ایالات متحده به رکود اقتصادی مواجه شود.» به اساس آخرین احصایه از کارگران امریکایی، کارگرانی که مشغول کار نیستند، هر سال بین 450 و 550 میلیون دالر هزینه داشته و مانع تولیدات آن کشور می‌شوند.

به اساس مطالعات 2015م توسط ادین اسپرنگس، تقریباً نیمی از کارگران انگلیس در کار خویش تنبل و بی‌انگیزه هستند و در بررسی مشابه که توسط بیمه جهانی بهداشت (BUPA) صورت گرفته، نشان می‌دهد که 46 درصد از کارگران در کار خویش کوشش و تلاش نمی‌کنند. پس از آن که سرمایه‌دارها متوجه شدند که کارگران‌شان در طی سال‌های اخیر تنبل شده و با نارضایتی کار کرده، که باعث ضرر و زیان اقتصادی می‌شود، آن‌ها مطالعاتی را در زمینه انجام دادند که چرا یک شخص حالت تنبلی را اختیار می‌کند.

از آنجائی که تنبلی ارتباط مستقیم به فقدان انگیزه می‌گیرد، برخی مطالعات در مورد انگیزه نشان می‌دهد که تنبلی ممکن است ناشی از کاهش سطح انگیزه باشد. از آنجایی که سرمایه‌دارها مشکلات را از دید اقتصادی حل می‌کنند، مشکل تنبلی را نیز از همان دید بررسی کرده که در اثر فقدان انگیزه کارگران کار خویش را به وجه احسن انجام نداده و باعث ضرر اقتصادی می‌شود. اما نظام اسلام، که مشکلات را از دید انسانی حل می‌کند، مشکل تنبلی را نیز از دید انسانی بررسی کرده که هرگاه یک فرد در انجام کار و فعالیت در راستای دعوت اسلامی تنبلی و سهل‌انگاری کند، ممکن است ناشی از فقدان انگیزه‌ای باشد که مانع انجام وظایف شرعی به شکل صحیح می‌باشد و مشکل بزرگ اینست که تنبلی و کاهلی به آخرت انسان صدمه می‌زند. برای این که تنبلی را از خود دور کنیم، نکته بعدی اینست که چی وقت انسان‌ها به فقدان انگیزه دچار می‌شوند؟

یک مطالعه انجام شده در دانشگاه کرنجیامیلون نشان می‌دهد، افرادی که از نتیجه کار خویش ارزش کمی کمایی می‌کنند، به فقدان انگیزه دچار می‌شوند؛ اما اگر منافع، علاقه و هدف این افراد ارتباط مستقیم به کارشان داشته باشد، باعث ایجاد انگیزه در آن‌ها شده و اهمیت و ارزش بیشتری به کار خویش قایل شده و انرژی خویش را نیز همراه با انگیزه صرف آن کار می‌کنند. اما وضعیت و شرایط کارگران جهان سرمایه‌داری قسمی است که آن‌ها بخاطر منافع و اهداف سرمایه‌داران مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ از این رو آن‌ها پس از مدتی در محل کار دچار خستگی و بی‌انگیزه‌گی شده و به این ترتیب تنبل می‌شوند.

اما برای ما مسلمانان داشتن انگیزه بخاطر کار و فعالیت برای رضامندی الله سبحانه و تعالی جهت تأسیس دولت اسلامی برمنهج نبوت ضروری می‌باشد؛ چرا که بدون داشتن انگیزه کار و فعالیت در این راستا غیرممکن است. زمانی که برای یک شخص واضح شود که زندگی این دنیا ابتلاء بوده و تنها کسی می‌تواند که از ابتلای الهی کامیاب شود، که تمام زندگی خویش را مطابق به اوامر و نواهی الله سبحانه و تعالی عیار ساخته است. بناءً داشتن چنین طرز فکر باعث ایجاد انگیزه در فرد شده و به شکل خودکار انرژی و توان خویش را صرف بدست آوردن هدف خویش- که عبارت از رضامندی الله سبحانه و تعالی است- می‌کند.

هم‌چنان محققان استرالیایی حالت جدیدی را مشخص نمودند که تبدیلی شدید بوده و عبارت از اختلال کمبود انگیزه (MoDeD) می‌باشد. اختلال کمبود انگیزه یا MoDeD را بی‌حوصله‌گی و خسته‌کننده توصیف نمودند. در نتیجه، فقدان انگیزه زمانی است که فرد به سرعت بی‌علاقه شده و کارهایی را که شروع نموده ناتمام رها کرده یا به تعویق می‌اندازد و احساس بی‌هدفی، تنهایی، مایوسی و گرفتگی می‌کند و مایل به بهبود زندگی خویش بوده؛ اما هیچ اقدامی در زمینه نکرده و بدون هدف و انگیزه بوده و اعتماد به نفس نداشته تا باچالش‌های جدید زندگی مقابله کند.

انگیزه در لغت به معنی سبب، دلیل و چیزی است که کسی را به کاری وادار می‌کند. هم‌چنان انگیزه عامل درونی است که موجب رفتار فرد می‌شود. در نتیجه، اگر شخصی در انجام امور شرعی خویش احساس تبدیلی نمود، باید بررسی نماید که آیا برای این کار انگیزه کافی دارد یا خیر؟ چرا که یگانه انگیزه یک مسلمان عبارت از رضامندی الله سبحانه و تعالی و رفتن به بهشت می‌باشد و این بدان معنی است که او همیشه باید هدف خویش را بخاطر بسپارد تا همیشه با انگیزه بوده و با قاطعیت و اخلاص حرکت کند و در انجام مسئولیت‌های شرعی خویش ثابت قدم بماند. یک مسلمان باید مفهوم واضح و روشن از زندگی داشته باشد تا این‌که مسئولیت‌های شرعی خویش را از روی اراده نه؛ بلکه از روی جبر انجام دهد. هم‌چنان مفاهیم واضح و روشن از زندگی باعث می‌شود تا یک فرد هدف زندگی را فراموش نکرده و فریب این دنیای فانی را نیز نخورد.

منحیث یک مسلمان اگر به دوزخ ایمان داشته باشیم، هیچ‌گاه بخود اجازه ندهیم که در قسمت انجام وظایف شرعی خویش بی‌تفاوت و تنبل باشیم و هم‌چنان حالت اسفبار امروزی امت نیز به ما اجازه نمی‌دهد که در راستای تأسیس دولت اسلامی تبدیلی و سهل‌انگاری نمایم.

نویسنده: آمنه عابد

برای دفتر مطبوعاتی مرکزی حزب التحریر

21 سوال 1439 هـ.ق

5 جولای 2018 م